

Sygn. akt III AUa 612/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Joanna Baranowska

Sędziowie: SA Jacek Zajączkowski

SA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Protokolant: stażysta Aneta Siewiera

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 stycznia 2020 r. w Ł.

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł.

o wysokość emerytury i wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji A. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 24 kwietnia 2019 r. sygn. akt VIII U 1234/18

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz adwokat A. A. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt III AUa 612/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 kwietnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. ustalił A. P. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10. kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1980 r. do 31 grudnia 1989 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 6,82%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 6,82% przez kwotę 1.220,89 zł, tj. kwotę bazową określoną w ustawie ($6,82\% \times 1\,220,89\text{ zł} = 83,26\text{ zł}$). Do obliczenia kapitału początkowego organ rentowy przyjął łączny staż w wymiarze 4 lata 11 miesięcy i 16 dni, tj. 59 miesięcy okresów składkowych oraz 3 lata, tj. 36 miesięcy okresów nieskładkowych w postaci okresów sprawowania opieki nad dzieckiem. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 r. wieku oraz posiadanych okresów składkowych i nieskładkowych wyniósł 48,07%. Współczynnik ten służy do obliczenia części 24% kwoty bazowej, wysokość 24% kwoty bazowej wynosi 293,01 zł. Do ustalenia współczynnika przyjęto: - wiek w dniu 31.12.1998r. - po zaokrągleniu do pełnych lat - wynoszący 41 lat, - łączny staż ubezpieczeniowy -

po zaokrągleniu w górę do pełnych lat - wynoszący 8 lat. Średnie dalsze trwanie życia - wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat - wynosi 209 miesięcy. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 31.228,78 zł.

Decyzją z dnia 12 kwietnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 26 marca 2018 r., przyznał A. P. emeryturę od dnia 1 marca 2018 r., tj. od miesiąca w którym złożono wniosek. Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji kapitału początkowego zewidencjonowanego na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty, będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 116.638,51 zł, średnie dalsze trwanie życia wynosi 259,50 miesięcy, wyliczona kwota emerytury zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej wynosi 449,47 zł. Emerytura przyznana od dnia 1 marca 2018 r. w kwocie 449,47 zł jest niższa od najniższej emerytury, która wynosi 1.029,80 zł. Emerytury nie podwyższa się, ponieważ wnioskodawczyni nie udowodniła łącznie okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze 20 lat.

Odwołania od decyzji w dniu 14 maja 2018 r. wywiodła A. P., kwestionując wysokość obliczonego przez ZUS kapitału początkowego i emerytury. Odwołująca domagała się zaliczenia do stażu ubezpieczeniowego okresu opieki nad B. L.. Skarżąca podniosła, iż był on jej mężem wobec zawarcia ślubu kościelnego. Podniosła również, iż B. L. był niezdolny do samodzielnej egzystencji, co potwierdza fakt przyznania mu dodatku pielęgnacyjnego.

Organ rentowy domagał się oddalenia odwołań.

Postanowieniem z dnia 25 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy połączył sprawy z obu odwołań celem wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2019 r. oddalił odwołania i orzekł o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej A. P. z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. P., urodzona (...), w dniu 26 marca 2018 r. złożyła wniosek o emeryturę, w wyniku rozpoznania tego wniosku ZUS wydał obie sporne decyzje.

W dniu 17 sierpnia 1996 r. A. P. zawarła z B. L. ślub katolicki w Rzymskokatolickiej Parafii Św. Ap. P. i P.. Wówczas nie obowiązywał jeszcze konkordat, a małżeństwa nie zawarto w Urzędzie Stanu Cywilnego. Od tego czasu oboje zamieszkiwali razem w mieszkaniu brata B. L. w Ł. przy ul. (...). Przez krótki okres zamieszkiwała z nimi córka ubezpieczonej.

A. P. z uwagi na stan zdrowia B. L. sprawowała nad nim ciągłą opiekę. B. L. cierpiał na padaczkę, wodogłowie od urodzenia, w dzieciństwie przebył gruźlicę i miał poważne kłopoty z chodzeniem. B. L. wymagał pomocy przy przygotowywaniu posiłków, zakupach, ubieraniu, sprzątaniu, myciu, praniu, rzadko wychodził, nie miał orientacji w terenie.

B. L. orzeczeniem Wojewódzkiej Komisji Lekarskiej do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z dnia 3 listopada 1983 r. został zaliczony do II grupy inwalidzkiej i z tego tytułu miał przyznane prawo do renty inwalidzkiej, począwszy od 1 lipca 1983 r. Kolejnymi orzeczeniami ww. był zaliczony do II grupy inwalidów, następnie uznany za całkowicie niezdolnego do pracy. Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 14 lutego 2002 r. B. L. został uznany za całkowicie trwale niezdolnego do pracy i niezdolnego do samodzielnej egzystencji do 28 lutego 2004 r.

W okresie od 1 stycznia 2002 r. do 29 lutego 2004 r. B. L. pobierał zasiłek pielęgnacyjny.

Od 1 października 2003 r. B. L. miał przyznane prawo do renty socjalnej na stałe, którą pobierał w zbiegu z rentą rodzinną. Prawo do renty rodzinnej miał przyznane okresowo od 1 czerwca 2002 r. do 29 lutego 2004 r., następnie na stałe.

Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 21 stycznia 2004 r. B. L. został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy i niezdolnego do samodzielnej egzystencji na stałe, pobierał nadal dodatek pielęgnacyjny. A. P. i B. L. korzystali z pomocy socjalnej. Utrzymywali się z renty i dodatku pielęgnacyjnego B. L., zasiłku ubezpieczonej z pomocy społecznej, korzystali też z bezpłatnych obiadów w (...).

B. L. w lutym 2006 r. doznał udaru, po którym został umieszczony przez siostrę J. A. w ośrodku szpitalnym 40 km pod Ł.. B. L. zmarł w dniu 9 czerwca 2006 r.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym w aktach ZUS, nadto akt rentowych B. L., które nie były kwestionowane przez żadną ze stron. Sąd uznał również za wiarygodne zeznania wnioskodawczyni oraz świadków. Czyniąc ustalenia w sprawie Sąd pominął wyłącznie zeznania świadka J. R., gdyż ten nie miał wiedzy co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a o relacjach wnioskodawczyni z B. L., fakcie sprawowania przez ww. opieki nad wskazaną osobą wiedział - co wskazał wprost - wyłącznie z relacji samej odwołującej się. Tym samym jego zeznania nie mogły stanowić podstawy ustaleń w sprawie.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołania nie zasługują na uwzględnienie. W myśl art.26 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 - podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185 - przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Zgodnie art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2). Kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Jak stanowi art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej, przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6,
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5,
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

W myśl ust. 3 przywołanego przepisu, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się przed dniem 1 stycznia 1999 r. Natomiast ust. 7 art. 174 ustawy stanowi, że do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 r. Ustęp 8 analizowanego przepisu stanowi zaś, że przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24% tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 r. według określonego w ustawie wzoru. Wartość współczynnika, obliczonego na podstawie ust. 8, w zależności od płci, wieku ubezpieczonego oraz stażu ubezpieczeniowego w dniu 31 grudnia 1998 r., przedstawiona jest w tabeli, stanowiącej załącznik do ustawy (ust. 13).

Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część

miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu (ust. 3b).

Sąd przywołał też treść art. art. 87 ust. 1 i 3 ustawy, który stanowi, że w przypadku, gdy emerytura przysługująca z Funduszu określona w art. 26, łącznie z okresową emeryturą kapitałową, albo emerytura przysługująca z Funduszu określona w art. 26, jest niższa niż kwota, o której mowa w art. 85 ust. 2 i 3, emeryturę przysługującą z Funduszu, w tym emeryturę ustaloną ze zwiększeniem, o którym mowa w art. 26a, podwyższa się w taki sposób, aby suma tych świadczeń nie była niższa od tej kwoty, o ile ubezpieczony: kobieta - osiągnęła wiek emerytalny wynoszący 60 lat i ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat.

W myśl art. 7 ust. 7 ustawy emerytalnej, okresami nieskładkowymi są przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy niewykonywania pracy, w granicach do 6. lat, spowodowane koniecznością opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny zaliczonym do I grupy inwalidów lub uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo uznanym za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, sprawowanej przez członka jego rodziny w wieku powyżej 16 lat, który w okresie sprawowania opieki nie osiągnął przychodu przekraczającego miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia.

Przepis art. 7 pkt 7 ustawy jest swoistym zabezpieczeniem i rekompensatą dla osób, które zrezygnowały z pracy i poświęciły się opiece osoby, z którą pozostawały w bliskich relacjach i prowadziły wspólne gospodarstwo domowe. Uznanie okresu takiej opieki sprawowanej przez konkubenta za okres nieskładkowy uzależnione jest od rzeczywistego sprawowania opieki i rzeczywistego pozostawania obu tych osób we wspólności domowej i rodzinnej. Sąd stwierdził, że ograniczanie tego typu relacji wyłącznie do osób powiązanych więzami krwi i małżonków stałoby w sprzeczności z wprowadzoną przez ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych zasadą równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na stan cywilny. W sferze emocjonalnej i gospodarczej (rozumianej jako wspólne prowadzenie gospodarstwa domowego) konkubinaty i małżeństwo w zasadzie niczym się nie różnią. Osoby żyjące w konkubinacie mogą i zapewne traktują siebie tak jak to czynią osoby żyjące w zalegalizowanych związkach. Skoro w sferze pożycia, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz istnienia bliskości emocjonalnej i duchowej dwojga osób między małżeństwem a konkubinatem nie ma różnic, to niezasadne byłoby dyskryminowanie osób, które opiekowały się członkiem swojej, szeroko rozumianej, wspólnoty rodzinnej i domowej tylko dlatego, że nie zawarły formalnego związku małżeńskiego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 lipca 2015 r. III AUa 317/15, Legalis 1331298).

W świetle powyższego, kwestia uwzględnienia w stażu jako okresu nieskładkowego okresu sprawowania opieki nad konkubentem nie może być kwestionowana. Okoliczność ta sama w sobie nie czyni jednak uzasadnionym odwołania skarżącej A. P., która domagała się zaliczenia do stażu ubezpieczeniowego okresu sprawowania opieki nad B. L. w latach 1996-2000. Okres nieskładkowy z art. 7 pkt 7 ustawy o emeryturach rentach z FUS wymaga aktualnego do okresu sprawowania opieki potwierdzenia, że członek rodziny zastał zaliczony do I grupy inwalidów lub uznany za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo uznany za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2011 r., I UK 87/11, Legalis 464111).

Nadto przepis wymaga nie tylko sprawowania faktycznej opieki nad ściśle określoną osobą - innym niż dziecko członkiem rodziny zaliczonym do pierwszej grupy inwalidów lub uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo uznanym za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym - ale również stawia określone warunki po stronie osoby sprawującej opiekę, tj. musi ona ukończyć 16 lat i nie osiągać w okresie sprawowania opieki przychodu przekraczającego miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy bezsporne jest, iż ubezpieczona nieprzerwanie sprawowała opiekę nad swoim konkubentem co najmniej od dnia ślubu kościelnego, tj. od dnia 17 sierpnia 1996 r. do jego śmierci. B. L. orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 14 marca 2002 r. został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy oraz

do samodzielnej egzystencji. Dodatek pielęgnacyjny pobierał w okresie od 1 stycznia 2002 r. do 2006 r. Wcześniej, na mocy orzeczeń wojewódzkiej komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia z dnia 3 listopada 1983 r. był zaliczony wyłącznie do II grupy inwalidztwa, a potem kolejnymi orzeczeniami był zaliczany do II grupy inwalidów i uznawany za całkowicie niezdolnego do pracy. Tym samym konkubent wnioskodawczyni został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji dopiero po 1 stycznia 1999 r. Tymczasem przy ustalaniu kapitału początkowego, zgodnie z art. 174 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przyjmuje się okresy nieskładkowe przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy tj. do dnia 31 grudnia 1998 r. W konsekwencji sprawowanie opieki przez A. P. nad B. L. pozostaje bez wpływu na wymiar jej stażu ubezpieczeniowego, od którego zależy wysokość kapitału początkowego. Warunki do zaliczenia opieki nad członkiem rodziny do okresu nieskładkowego, w postaci uznania B. L. za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji, zostały bowiem spełnione po dniu 1 stycznia 1999 r. Okres ten już z tego względu, niezależnie od osiąganego przez wnioskodawczynię przychodu, nie był okresem nieskładkowym i brak jest podstaw do czynienia w tym zakresie ustaleń odmiennych.

Sumując, żądanie odwołującej się podwyższenia stażu ubezpieczeniowego w zakresie szerszym, niż określony zaskarżonymi decyzjami ZUS z dnia 6 kwietnia 2018 r., jak i z dnia 12 kwietnia 2018 r. przy obliczeniu wartości kapitału początkowego i należnej wnioskodawczyni emerytury, pozostaje nieuzasadnione. W konsekwencji brak podstaw do zmiany zaskarżonych decyzji.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania ubezpieczonej jako bezzasadne. O zwrocie kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu orzeczono no podstawie § 15 ust. 2 w związku z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U. 2016 poz. 1714).

W apelacji od tego wyroku w całości A. P., zastąpiona profesjonalnie, zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 233 k.p.c. przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego w sprawie, co doprowadziło do oddalenia odwołań w całości.

Mając na uwadze powyższy zarzut apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołań oraz o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonej z urzędu, które to koszty nie zostały pokryte w całości ani w części.

Zdaniem skarżącej, Sąd Okręgowy bezzasadnie oddalił odwołanie, albowiem B. L. był członkiem rodziny ubezpieczonej w rozumieniu art. 7 ust. 7 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nadto był uznany za całkowicie niezdolnego do pracy i do samodzielnej egzystencji.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej podlega oddaleniu.

Instytucja kapitału początkowego, wprowadzona ustawą z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 53), związana jest z zasadami ustalania emerytury w systemie zdefiniowanej składki, którą oblicza się na podstawie sumy składek zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym w całym okresie ubezpieczenia (art. 25 ust. 1). Jak wynika z art. 173 ust. 1 ustawy, dla osób objętych tymi zasadami, które podlegały ubezpieczeniom przed wejściem w życie ustawy, gdy składki nie były jeszcze obowiązkowo ewidencjonowane na indywidualnych kontach, ustala się kapitał początkowy. Kapitał oblicza się według reguł określonych w art. 174, z odesłaniem do art. 53 ustawy emerytalnej. W świetle art. 53 i art. 174 ust. 1 kapitał początkowy stanowi wypadkową trzech wielkości: kwoty bazowej (art. 174 ust. 7), podstawy wymiaru świadczenia (obliczonej stosownie do art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 i art. 18 w związku z art. 174 ust. 3, z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych jest wybierany z okresu sprzed 1 stycznia 1999 r.) oraz okresów składkowych i nieskładkowych (art. 6 i 7 w związku z art. 174 ust. 2).

Spór w sprawie niniejszej zogniskował się wokół wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego. Wartość kapitału wnioskodawczyni została ustalona na kwotę 31.228,78 zł. Kapitał obliczono ubezpieczonej w związku z wnioskiem o emeryturę, którą organ rentowy przyznał i obliczył w formule zdefiniowanej składki.

Ustawodawca wymienił okresy składkowe w art. 6, a okresy nieskładkowe w art. 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i nie ma dowolności w kwalifikowaniu tych okresów. Okresami składkowymi są te, za które składka została faktycznie zapłacona lub okresy bez składki, wymienione enumeratywnie, które zaliczone zostały do okresów składkowych mimo nieopłacania składek. Okresy nieskładkowe to m.in. przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy niewykonywania pracy, w granicach do 6 lat, spowodowane koniecznością opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny zaliczonym do I grupy inwalidów lub uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo uznanym za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, sprawowanej przez członka jego rodziny w wieku powyżej 16 lat, który w okresie sprawowania opieki nie osiągnął przychodu przekraczającego miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia - art. 7 pkt 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zupełnie bezzasadny jest zarzut apelującej, jakoby Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej oceny materiału dowodowego i w następstwie tego wadliwie ustalił, że B. L. nie był „członkiem rodziny” A. P. - art. 233 § 1 k.p.c. - gdyż Sąd Okręgowy dokonał ustaleń po myśli wnioskodawczyni przyjmując, że B. L. taki właśnie przymiot posiadał. Był bowiem konkubentem ubezpieczonej (posiadali jedynie ślub wyznaniowy), nad którym przez wiele lat sprawowała opiekę, co odpowiada przesłance z art. 7 ust 7 ustawy emerytalnej, w postaci posiadania okresu niewykonywania pracy, w granicach do 6 lat, spowodowanego koniecznością opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny, uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji.

Rzecz jednak w tym, czego apelująca nie dostrzega, że przeszkodą do zaliczenia tego okresu jako nieskładkowego do stażu, od którego zależy wysokość kapitału początkowego, jest fakt, iż B. L. dopiero od dnia 1 stycznia 2002 r. został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy oraz do samodzielnej egzystencji. Wcześniej był osobą całkowicie niezdolną do pracy (od 1983 r. inwalidą II grupy), lecz nie posiadał orzeczenia o niezdolności do samodzielnej egzystencji. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2011 r., I UZP 3/11, podjętą w związku z zagadnieniem prawnym przedstawionym przez Sąd Apelacyjny w Łodzi, przypadający przed dniem nabycia prawa do emerytury okres niewykonywania pracy, spowodowany koniecznością opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny, nie stanowi okresu nieskładkowego w rozumieniu art. 7 pkt 7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jeśli podopieczny nie legitymował się orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy oraz do samodzielnej egzystencji (OSNP 2011 nr 23-24, poz. 300). Przesłanki z art. 7 ust. 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, po stronie podopiecznego skarżącej, ziściły się zatem dopiero w dniu 1 stycznia 2002 r., a to uniemożliwia uwzględnienie tego okresu w kapitale początkowym. Kapitał ustala się bowiem osobom, które podlegały ubezpieczeniom przed wejściem w życie ustawy, a więc przed 1 stycznia 1999 r. i tylko okresy składkowe i nieskładkowe wykazane do dnia 31 grudnia 1998 r. są uwzględniane jako staż ubezpieczeniowy w kapitale początkowym.

Okres opieki nad członkiem rodziny od 1 stycznia 2002 r. nie wpływa także na wysokość emerytury A. P.. W art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadzona została nowa konstrukcja emerytury dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. Ustawodawca odstąpił od warunku posiadania odpowiednio długiego okresu ubezpieczenia na rzecz przesłanki osiągnięcia wieku emerytalnego. Podstawę obliczenia wysokości emerytury stanowią składki odprowadzane na ubezpieczenie emerytalne (do dnia 31 grudnia 1998 r. obliczone w formie kapitału początkowego), a nabycie prawa do emerytury dla tej grupy ubezpieczonych uzależnione zostało od dożycia odpowiedniego wieku. Wysokość emerytury jest ustalana na podstawie regulacji zawartej w art. 26 ustawy. Emeryturę „nową”, obliczoną w systemie zdefiniowanej składki, A. P. nabyła w dniu 1 marca 2018 r. Wysokość tej emerytury jest wypadkową kwoty składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonej z uwzględnieniem ich waloryzacji, kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz wskaźnika określonego jako średnie dalsze trwanie życia. Organ rentowy tak właśnie obliczył emeryturę odwołującej decyzją z dnia 12 kwietnia 2018 r. i do wysokości świadczenia uwzględniono kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego. Fakt, że wnioskodawczyni posiadała w dacie nabycia prawa do emerytury staż ubezpieczeniowy (okresy składkowe i nieskładkowe) w wymiarze nieco

większym, niż na dzień 1 stycznia 1999 r. nie ma żadnego wpływu ani na nabycie prawa do tej emerytury (wyłącznie wiek), ani na jej wysokość (kapitał, składki).

Sumując, przy obliczaniu emerytury w systemie zdefiniowanej składki staż jest elementem kształtującym wyłącznie wysokość kapitału początkowego, a ten oblicza się na dzień 31 grudnia 1998 r., natomiast dalszy staż pracy czy dalsze okresy innego ubezpieczenia nie wpływają ani na nabycie, ani na wysokość świadczenia. Inną kwestią jest możliwość podwyższenia kwoty emerytury do najniższej, ale staż musi wówczas wynosić 20 lat, czego apelująca nie spełnia. Zupełnie bezpodstawne są więc twierdzenia odwołującej się, że ZUS zaniżył jej okresy nieskładkowe przy wyliczaniu emerytury w systemie zdefiniowanej składki. Organ rentowy nie obliczał i nie miał podstaw prawnych, aby uwzględniać pełny staż ubezpieczeniowy wnioskodawczyni przy obliczaniu wysokości emerytury wiekowej. Do ustalenia kwoty emerytury w ogóle nie był brany pod uwagę staż ubezpieczeniowy po 31 grudnia 1998 r.

Konstatując powyższe Sąd drugiej instancji oddalił apelację A. P. z mocy art. 385 k.p.c. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd orzekł na zasadzie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1184 ze zm.), zaś co do wysokości na podstawie § 16 ust. 1 pkt 2 w związku z § 15 ust. 2 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 18).